

TÜRKİYE
DEMİRYOLLARI POSTA TARİHİ
SEYYAR POSTA DAMGALARI

SAADETTİN GÜZHAN

Cumhuriyet Dönemi

A - Seyyar Posta Damgaları

Cumhuriyet kurulduktan sonra harf devrimine kadar (1923 – 1928) hatta 1930' a kadar iki lisanlı Osmanlı seyyar posta ve istasyon damgaları kullanılmaya devam edilmiştir.

Harf inkılabından sonra latin harflerle yazılı, üçgen, seyyar posta damgaları kullanılmaya başlamıştır. Bu üçgen damgalarda kendi içinde farklılıklar göstermektedir.

Cumhuriyet Dönemi'nde kullanılan seyyar posta damgaları aşağıda olduğu gibidir.

Uçları sivri ve ay yıldızlı,"ambulant" yazılı ikizkenar üçgen seyyar posta damgaları (Tip 1)

Dış uçları yuvarlatılmış, "ambulant" yazılı eşkenar üçgen seyyar posta damgaları (Tip 2)

Dış ve iç uçları yuvarlatılmış, "ambulant" yazılı eşkenar üçgen seyyar posta damgaları (Tip 2a)

Tip 1

Tip 2

Tip 2a

Tip 1 olarak tanımlayabileceğimiz bu seyyar posta damgalarından ilki, iç içe geçmiş iki adet ikizkenar üçgenden meydana gelmiştir. Genel olarak dış üçgenin taban kenarı (hipotenüs) 4, 2 cm, dik kenarları ise 3,5cm'dir. Ancak bazı damgalarda bu ölçülerin biraz daha küçük oldukları tespit edilmiş olmaların rağmen damga şekli aynı olduğundan bu ölçü farklılıkları bir damga tipi olarak dikkate alınmamıştır.

Sol ikizkenarların meydana getirdiği bandın içinde çıkış istasyonu, sağ ikizkenarların oluşturduğu bandın içinde ise varış istasyonu bulunmaktadır.

Taban kenarının arasında kalan bantta ise seyyar anlamına gelen “ambulant” kelimesi vardır. İkizkenar üçgenin tepe köşesinin içinde demiryolu hattının kurs numarası bulunmaktadır. İç ikizkenar üçgenin içinde bulunan, miladi tarih yazılı dikdörtgen bölümün altında ise trenin sefer numarası vardır. Üçgen kenarlarının kesiştikleri yerlerde oluşan küçük paralelogramların içinde ay yıldız sembolleri bulunmaktadır.

Bu damgaların kaç adet oldukları ve hangi hatlarda kullanıldıklarına dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

Damgaların bazıları denizyollarındaki gemi seferleri için de kullanılmıştır. Örneğin; İstanbul -İnebolu, İstanbul - Hopa, İstanbul - İzmir v.b. gibi.

Tip 2 olarak tanımlanan seyyar posta damgalarında ise iç içe geçmiş eşkenar üçgenler olup, şekilde görüldüğü gibi dış üçgenin köşeleri yuvarlatılmıştır. İç üçgenin kenar uzunluğu 3 cm.dir.

Bu tip seyyar posta damgalarından kaç değişik adet olduğu da bilinmemektedir.

Tip 2a olarak tanımlanan seyyar posta damgasında ise iç eşkenar üçgenin köşeleri de yuvarlatılarak damganın boyutları biraz daha küçültülmüştür. Bu tip damgadan sadece bir tane görülmüştür.

Aşağıdaki tabelada, elimde bulunan Tip 1'e ait damgaların listesini veriyorum. Bilmediğim hatların kurs numaraları eksik kalmıştır.

HAT/ KATAR NUMARASI	HATTIN ADI	DAMGA TİPİ	KULLA NİLDİĞİ YIL	AÇIKLAMALAR
1/1	ANKARA – SAMSUN	2a	1937	20.09.1937;Sarıoğlan'dan İstanbul'a
1/2	ANKARA – SAMSUN	2	1936	09.04.1936;Samsun'dan İstanbul'a
1/3	ANKARA – SAMSUN	2	1936	22.12.1936;Samsun'dan İstanbul'a
1/3	ANKARA - SİVAS	1	1930	29.09.1930;Sivas'tan İstanbul'a
2/3	İSTANBUL - ANKARA	1	1930	05.09.1930;Polatlı'dan İstanbul'a
2/9	İSTANBUL - ANKARA	1	1935	20.02.1935;FRAGMAN
3/11	İSTANBUL – ESKİŞEHİR	1	1930	23.07.1930; Eskişehir'den Akhisar'a
3/11	İSTANBUL - ESKİŞEHİR	1	1931	20.03.1931;FRAGMAN
3/13	İSTANBUL - ESKİŞEHİR	1	1930	xx.02.1930;FRAGMAN
4/15	İSTANBUL – ANKARA	2	1933	25.10.1933; İstanbul'dan Ankara'ya
4/15	İSTANBUL - ADANA	1	1937	16.05.1937, FRAGMAN
4/18	İSTANBUL – ADANA	1	1933	23.03.1933;Ceyhan'dan Kütahya'ya
4/20	İSTANBUL - ADANA	1	1933	11.06.1933;Ankara'dan Akşehir'e
4/20	İSTANBUL – ADANA	1	1936	07.04.1936;Konya'dan Almanya'ya
4/29	İSTANBUL - ADANA	1	1936	24.02.1936;Konya'dan Almanya'ya
5/29	İSTANBUL - EDİRNE	1	1935	x4.08.1935; FRAGMAN

6/34	KIRKLARELİ - ALPULLU	1	1938	23.01.1938;Kırklareli'nden Eskişehir'e 14.07.1934;Kırklareli'nden Erenköy'e
6/34	KIRKLARELİ - ALPULLU	1	1934	
8/?	İSTANBUL - İZMİR	1	1932	FRAGMAN
12/3	İZMİR - BANDIRMA	1	1935	27.10.1935;Menemen'den İzmir'e
12/4	İZMİR - BANDIRMA	1	1937	09.05.1937;Kınık'den İstanbul'a
12/6	İZMİR - BANDIRMA	1	1937	24.05.1937;FRAGMAN
13/9	İZMİR - AFYON	1	1933	12.11.1933;Uşak'tan Ankara'ya
13/14	İZMİR - AFYON	1	1935	27.03.1935; Menemen'den İstanbul'a
14/15	İZMİR - DENİZLİ	1	1932	10.12.1933; FRAGMAN
14/16	İZMİR - DENİZLİ	1	1933	31.XX.1932; İzmir'den Denizli'ye
17/2	ADANA - MARDİN	1	1937	02.07.1937;İskenderun'dan Elazığ'a
18/?	ADANA - İSKENDERUN	1	1935	FRAGMAN
19/7	ADANA - MERSİN	1	1937	14.11.1937;FRAGMAN
20/15	ADANA - MALATYA	1	1934	22.08.1934;Malatya'dan İstanbul'a
22/15	ANKARA - ADANA	2	1935	FRAGMAN

Dış uçları yuvarlatılmış,"seyyar" yazılı, eşkenar üçgen seyyar posta damgaları (Tip 3)

Şekil itibarı ile Tip 2'nin aynı olup, "ambulant" kelimesinin yerine Türkçe "seyyar" kelimesi yazılıdır. Damgalardaki iç eşkenar üçgenin kenar uzunlukları 3 ila 3.4 cm arasında değişmektedir.

Bu tip seyyar posta damgalarının da kaç değişik adet olduğu bilinmemektedir. Aşağıdaki tabelada, elimde bulunan Tip 3'e ait damgaların listesini veriyorum. Bilmediğim hatların kurs numaraları eksik kalmıştır.

Listenin tamamlanabilmesi için elinde bu tip damgalardan bulunan pul-severlerin, damgaların kurs, tren ve tarihleri ile ilgili bilgi vermelerini rica ediyorum.

HAT/ KATAR NUMARASI	HATTIN ADI	DAMGA TİPİ	KULLA NİLDİĞİ YIL	AÇIKLAMALAR
1/1	ALPULLU - KIRKLARELİ	3	1939	19.01.1939;Kırklareli'nden Eskişehir'e
2/1	ALPULLU - KIRKLARELİ	3	1962	14.06.1962; Kırklareli'nden İstanbul'a
2/4	İSTANBUL - EDİRNE	3	1941	16.05.1941;Hadımköy'den Kızıltoprak
3/6	İSTANBUL - HOPA	3	1939	FRAGMAN
	İSTANBUL - BARTIN	3	1941	29.12.1941;Akçakoca'dan Ankara'ya
8/22	İSTANBUL - ADANA	3	1948	31.07.1948 ; FRAGMAN
9/17	İSTANBUL - BALIKESİR	3	1947	19.04.1947 ; FRAGMAN
9/18	İSTANBUL - BALIKESİR	3	1946	26.11.1946; Balıkesir'den İstanbul'a
10/21	İSTANBUL - ANKARA	3	1947	25.05.1947;FRAGMAN
10/23	İSTANBUL - ANKARA	3	1947	24.03.1947;FRAGMAN
10/25	İSTANBUL - ANKARA	3	1947	25.05.1947;FRAGMAN
10/27	İSTANBUL - ANKARA	3	1947	23.05.1947;FRAGMAN

14/2	ANKARA - ADANA	3	1940	FRAGMAN
14/5	ANKARA - ADANA	3	1942	01.01.1942 ; FRAGMAN
15/8	ANKARA - ZONGULDAK	3	1943	28.06.1943; FRAGMAN
15/8	ANKARA - ZONGULDAK	3	1943	28.02.1943;Ankara'dan Kırıkkale'ye
15/11	ANKARA - ZONGULDAK	3	1941	04.10.1941; Zonguldak'tan Samsun'a
15/12	ANKARA - ZONGULDAK	3	1943	28.06.1943;FRAGMAN
16/13	ANKARA - DİYARBAKIR	3	1939	20.09.1939; Karaözü'nden Balıkesir'e
18/3	ANKARA - SAMSUN	3	1940	tarikh okumuyor;Samsun'dan İst.'a
18/4	ANKARA - SAMSUN	3	1947	21.02.1947 ; FRAGMAN
18/6	ANKARA - SAMSUN	3	1943	14.03.1943; Ankara'dan Samsun'a
19/1	ADANA - MARDİN	3	1939	03.12.1939; FRAGMAN
19/2	ADANA - MARDİN	3	1944	10.09.1944;Mardin'den Adana'ya
19/3	ADANA - MARDİN	3	1939	10.03.1939; Mardin'den İstanbul'a
22/1	KONYA - MALATYA	3	1941	08.04.1941 ; FRAGMAN
22/2	KONYA - MALATYA	3	1940	13.02.1941 ; FRAGMAN
22/3	KONYA - MALATYA	3	1940	11.11.1940 ; FRAGMAN
22/5	KONYA - MALATYA	3	1940	22.11.1940;FRAGMAN
22/7	KONYA - MALATYA	3	1941	14.02.1941 ; FRAGMAN
24/1	İZMİR - İSTANBUL	3	1940	22.05.1941; İzmir'den İstanbul'a
24/3	İZMİR - İSTANBUL	3	1940	17.04.1940;Balıkesir'den İstanbul'a
26/13	ALSANCAK - ÖDEMiŞ	3	?	ZARF
26/18	ALSANCAK - AFYON	3	1943	15.06.1943; FRAGMAN

27/15	ALSANCAK - DENİZLİ	3	1942	01.10.1942; FRAGMAN
27/16	ALSANCAK - DENİZLİ	3	1946	13.12.1946 ; FRAGMAN
30/1	EĞİRDİR - KARAKUYU	3	1939	30.05.1939; Eğirdir'den İstanbul'a
30/2	EĞİRDİR - KARAKUYU	3		ZARF
31/1	BURDUR - BALADIZ	3	1964	FRAGMAN
32/1	ERZURUM - KARS	3	1963	21.07.1963; AKOBA ZARF
33/7	SİVAS - ERZURUM	3	1943	14.06.1943;Erzurum'dan İstanbul'a
35/1	DENİZLİ - KONCALI	3	1949	18.11.1949:Denizli'den Adana'ya
36/1	SİVAS - SAMSUN	3	1963	FRAGMAN
41/1	ANKARA - ERZURUM	3	1951	xx.02.1951;Erzurum'dan İstanbul'a
41/4	ANKARA - ERZURUM	3	1937	FRAGMAN
43/1	İZMİR - ANKARA	3	1945	FRAGMAN
43/1	İZMİR - ANKARA	3	1949	13.04.1949 ; İzmir'den Elazığ'a
43/3	İZMİR - ANKARA	3	1949	18.04.1949 , İzmir'den Elazığ'a
44/2	İZMİR - BAND-İST	3	1948	24.08.1948;İzmir'den İstanbul'a
44/3	İZMİR - BAND-İST	3	1948	12.01.1948; İzmir'den İstanbul'a
44/4	İZMİR - BAND-İST	3	1948	13.07.1948;İzmir'den İstanbul'a
44/5	İZMİR - BAND-İST	3	1948	03.09.1948;İzmir'den İstanbul'a
45/1	ANKARA - İSKENDERUN	3	1947	15.01.1947;Ankara'dan İstanbul'a
45/7	ANKARA - İSKENDERUN	3	1963	18.03.1963; ZARF
52/1	AFYON - İZMİR	3	1946	06.08.1946; Çivril'den Ankara'ya
??	KÜTAHYA - ALAYUNT	3	1938	26.12.1938; Kütahya2dan İstanbul'a

57/38	ANKARA - İSTANBUL	3	1948	23.04.1948 ; FRAGMAN
57/42	ANKARA - İSTANBUL	3	1946	08.04.1946 ; FRAGMAN
57/42	ANKARA - İSTANBUL	3	1947	14.10.1947 ; Ankara'dan İstanbul'a

Dış ve iç üçgenlerin uçları yuvarlatılmış, "seyyar" yazılı eşkenar üçgen seyyar posta damgaları (Tip 4)

Bu seyyar posta damgalarında yazıları dik olanlara "seyyardik=sd", italik yazılı olanlara ise "seyyaritalik=si" tanımlaması yapılmıştır. Böylece 4sd ve 4si damga tipleri meydana gelmiştir.

Dış ve iç üçgenlerin uçları yuvarlatılmış, "gezici" yazılı eşkenar üçgen seyyar posta damgaları (Tip 4)

Bu seyyar posta damgalarında yazıları dik olanlara "gezicidik=gd", italik yazılı olanlara ise "geziciitalik=gi" tanımlaması yapılmıştır. Böylece 4gd ve 4gi damga tipleri meydana gelmiştir.

Bu tip seyyar posta damgalarının da kaç değişik adet olduğu bilinmemektedir. Aşağıdaki tabelada, elimde bulunan Tip 4'e ait damgaların listesini veriyorum. Bilmediğim hatların kurs numaraları eksik kalmıştır.

Listenin tamamlanabilmesi için elinde bu tip damgalardan bulunan pul-severlerin, damgaların kurs, tren ve tarihleri ile ilgili bilgi vermelerini rica ediyorum.

HAT/ KATAR NUMARASI	HATTIN ADI	DAMGA TİPİ	KULLA NILDİĞI YIL	AÇIKLAMALAR
-/2	İSTANBUL - EDİRNE	4sd	1963	06.08.1963 ; AKOBA ZARFI
3/8	İSTANBUL - HOPA	4sd	1955	02.02.1955; Hopa'dan İstanbul'a
-/2	İSTANBUL - HOPA	4sd	1959	15.04.1959; ZARF üzerinde
-/3	İSTANBUL - HOPA	4sd	1963	12.08.1963 ; AKOBA ZARFI
-/4	İSTANBUL - HOPA	4sd	1956	21.11.1956 ; Trabzon'dan İstanbul'a
4/2	İSTANBUL - İNEBOLU	4sd	1963	06.08.1963 ; AKOBA ZARFI
-/1	İSTANBUL - BURSA	4sd	1963	06.08.1963 ; AKOBA ZARFI
6/12	ANKARA - ERZURUM	4gd	1962	07.06.1962 ; Erzurum'dan İstanbul'a
-/2	İSTANBUL - ADANA	4sd	1963	06.08.1963 ; AKOBA ZARFI
-/19	İSTANBUL - ADANA	4sd	1965	25.04.1965 ; Çumra'dan İstanbul'a
-/2	ESKİŞEHİR - BALIKESİR	4sd	1956	23.03.1956; Balıkesir'den İstanbul'a
-/2	ESKİŞEHİR - BALIKESİR	4sd	1963	25.07.1963 ; AKOBA ZARFI
11/1	ESKİŞEHİR - BALIKESİR	4sd	1959	22.04.1959 ; ZARF üzerinde
11/3	ESKİŞEHİR - BALIKESİR	4sd	1964	30.01.1964 ; Tavşanlı'dan İstanbul'a

94 Türkiye Filateli Dernekleri Federasyonu / Filateli Akademisi

15/-	ANKARA - ZONGULDAK	4sd	1963	25.03.1963; Zonguldak'tan İstanbul'a
15/3	ANKARA - ZONGULDAK	4sd	1959	18.03.1959 ; ZARF üzerinde
15/8	ANKARA - ZONGULDAK	4sil	1963	10.04.1963; ZARF üzerinde
15/8	ANKARA - ZONGULDAK	4sil	1963	25.07.1963 ; AKOBA ZARFI
-/1	ANKARA - KURTALAN	4sd	1959	18.03.1959 ; ZARF üzerinde
16/8	ANKARA - KURTALAN	4sd	1963	25.07.1963 ; AKOBA ZARFI
16/18	ANKARA - KURTALAN	4sd	1964	08.03.1964; Çetinkaya'dan İstanbul'a
-/1	ANKARA - MUŞ	4sd	1959	18.03.1959; ZARF üzerinde
-/1	ANKARA - MUŞ	4sd	1963	25.07.1963 ; AKOBA ZARFI
-/2	ANKARA - HORASAN	4sd	1959	18.03.1959 ; ZARF üzerinde
19/1	ADANA - MARDİN	4gi	1953	02.08.1953; AKOBA ZARFI
24/5	İZMİR - İSTANBUL	4gill	1963	04.08.1963; AKOBA ZARFI
-/17	İZMİR - AFYON	4sd	1962	23.02.1962 ; Salihli'den İstanbul'a
26/15	ALSANCAK - ÖDEMiŞ	4sd	1963	25.07.1963 ; AKOBA ZARFI
27/17	İZMİR - DENİZLİ	4sd	1963	23.07.1963; AKOBA ZARFI
28/7	ALSANCAK - AFYON	4sill	1959	14.03.1959arf üzerinde
28/21	ALSANCAK - AFYON	4sd	1955	22.02.1955; Afyon'dan İstanbul'a
28/17	İZMİR - AFYON	4sd	1963	27.07.1963 ; AKOBA ZARFI
31/2	BURDUR - BALADIZ	4sil	1963	28.07.1963 ; AKOBA ZARFI

-/1	SİVAS - SAMSUN	4sd	1959	28.04.1959 ; ZARF üzerinde
-/2	SİVAS - SAMSUN	4sd	1961	27.04.1961 ; Pamukpınar'dan İstanbul'a
-/1	SAMSUN - SİVAS	4sd	1963	30.07.1963 ; AKOBA ZARFI
-/1	KAYSERİ - ULUKIŞLA	4sd	1962	11.06.1962; xxxx'den İstanbul'a
-/1	KAYSERİ - ULUKIŞLA	4sd	1963	25.07.1963 ; AKOBA ZARFI
41/2	ANKARA - ERZURUM	4sd	1963	25.07.1963 ; AKOBA ZARFI
43/3	İZMİR - ANKARA	4sd	1963	26.07.1963 ; AKOBA ZARFI
43/3	İZMİR - ANKARA	4sd	1963	x5.06.1963 ; İzmir'den İstanbul'a
43/4	İZMİR - ANKARA	4sd	1962	11.04.1962 ; İzmir'den İstanbul'a
43/6	İZMİR - ANKARA	4sd	1963	13.01.1963 ; Salihli'den İstanbul'a
44/2	İZMİR - BAND.-İST.	4sd	1961	06.04.1961 ; İzmir'den İstanbul'a
44/3	İZMİR - BAND.-İST.	4sd	1963	25.07.1963 ; AKOBA ZARFI
-/1	AFYON - İZMİR	4sil	1959	29.05.1959 ; ZARF üzerinde
-/1	AFYON - İZMİR	4sil	1963	25.11.1963 ; Afyon'dan İstanbul'a
-/2	AFYON - İZMİR	4sil	1961	

14/57(Y)	ANKARA - İSTANBUL	4sd	1965	07.04.1963; Ankara'dan Gebze'ye
57/37	ANKARA - İSTANBUL	4sd	1959	1.1.1959 ARF üzerinde
57/41	ANKARA - İSTANBUL	4sil	1962	13.06.1962; Ankara'dan İstanbul'a
57/41	ANKARA - İSTANBUL	4sil	1963	06.08.1963 ; AKOBA ZARFI
60/- (?)	ADANA - KURTALAN	4sil	1961	24.11.1961;xxxx'den İstanbul'a
-/4	ADANA - KURTALAN	4sd	1963	16.08.1963; AKOBA ZARFI
-/5	ADANA - KURTALAN	4sd	1963	23.07.1963 ; AKOBA ZARFI
-/1	ELAZIĞ - GENÇ	4sd	1963	06.08.1963 ; AKOBA ZARFI
-/1	ELAZIĞ - MUŞ	4sd	1959	xx.04.1959 ; ZARF üzerinde
-/1	ELAZIĞ - MUŞ	4sd	1963	06.08.1963 ; AKOBA ZARFI
63/1	İSTANBUL - İMROZ	4sd	1963	04.08.1963 ; AKOBA ZARFI
65/1	MARAŞ - KÖPRÜAĞZI	4sd	1963	26.07.1963 ; AKOBA ZARFI

Tek daire, "gezici" yazılı seyyar posta damgaları (Tip 5)

Bu tip seyyar posta damgaları 80 ve 90'lı yıllarda kullanılmıştır.

Ancak bu damgaların nerelerde, hangi hatlarda kullanıldıklarına dair bilgi eksikliği vardır.

Karayolu ve havayolu taşımacılığının, demiryolu taşımacılığının önüne geçmiş olması nedeniyle, posta dağıtım hizmetlerinde demiryollarının kulla-

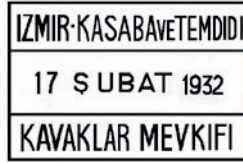
nımı hemen, hemen ortadan kalkmıştır. Bu nedenle demiryolları artık eskisi gibi posta gönderilerinde kullanılmamaktadır.

Cumhuriyet Dönemi

B – İstasyon Posta Damgaları

1928 yılında Arap harfleri yerine Latin harflerinin kabul edilmesi ile birlikte, istasyon posta damgaları da belirli bir geçiş döneminden sonra sadece latin harfleri ve miladi takvimle kullanılmaya başlandı.

Bir çok şekil ve farklılıkta İstasyon posta damgaları kullanılmıştır ve hala kullanılmaktadır. Ben, burada sadece bazı damga örnekleri vererek konuyu işlemek istiyorum. Yoksa bu damgaların çeşitliliği ile başlı başına bir damga kataloğu düzenlenebileceğini belirtmek isterim.

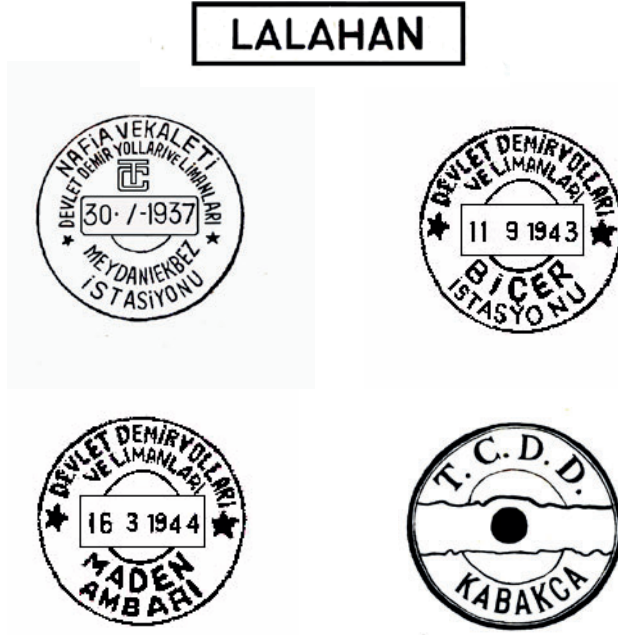

Cumhuriyet Dönemi

C - Demiryolları İşletmesine ait, posta gönderilerinde kullanılan muhtelif damgalara ait örnekler

Cumhuriyet döneminde de posta hizmetlerinin bulunmadığı demiryolu istasyonlarında ve hatlarında, demiryolu personeli mektup, kart, gazete ve telgraf gibi posta gönderilerini kabul ediyorlardı. Kabul edilen bu posta gönderilerinin üzerindeki pullar demiryolu istasyon görevlisinin elinde bulunan Demiryol işletme idaresine ait damgalarla iptal ediliyordu.

Aşağıda bu damgalara ait örnekler verilmiştir.

Demiryolu posta tarihine ilişkin verebileceğim bilgiler ana hatları ile yukarıda belirtildiği gibidir. Filateli dünyası, her zaman sürprizlerle doludur. Beklenmedik bir zamanda hiç görülmemiş bir filatelik doküman, bilinmedik damga ve bilgileri beraberinde getirebilir. Dolayısı ile hiçbir konuyu kendi içinde “artık bitirdim” diyebilmek mümkün değildir.

Bu nedenle, demiryolu posta tarihine ilişkin yazımı okuyan filatelistlerin, ellerindeki filatelik dokümanı inceleyerek, konuya katkı sağlamalarını yürek-

ten diliyorum. Bilhassa Cumhuriyet dönemindeki seyyar posta damgalarına ilişkin listenin tamamlanabilmesi için elinde bu tip damgalardan bulunan pulseverlerin, damgaların kurs, tren ve tarihleri ile ilgili bilgi vermelerini rica ediyorum. Ancak elbirliği ve bilgi birleşimi ile bu listeleri tamamlayacağımıza inanıyorum.

İstanbul 20.03.2007

Kaynakça:

C.Hamilton Ellis,Die Welt der Eisenbahn, Deutsche Ausgabe 1991 bei Manfred Pawlak Verlag in Herrsching

Ahmet Onur, Türkiye Demiryolları Tarihi (1860-1953), K.K.K. İstanbul Askeri Basımevi 1953

Vahdettin Ergin, Rumeli Demiryolları, Eren Yayıncılık,

Trainweb” internet sitesi, Turkish Railway History, ORC, Otoman Railway Company ve diğer internet siteleri

Murat Özyüksel, Anadolu ve Bağdat Demiryolları,Arba Yayınları

Jürgen Lodemann/Manfred Pohl, Die Bagdadbahn, vHase&Koehler 1988, ISBN 3-7758-1189-3

Dr. Ufuk Gülsoy, Hicaz Demiryolu,Eren Yayıncılık 1994, ISBN 975-7622-37-0

Demiryol Dergisi, Mayıs 1984, sayı 700, TCDD 60. Hizmet yılında

Diğer Demiryolu dergileri

Bayındırlık Bakanlığı, Elazığ-Genç Demiryolunun işletmeye açılması, 30.11.1947, bölüm: Cumhuriyetten evvel memleketimizde yabancılar tarafından yapılan ve işletilen demiryolları

Tanju Demir, Türkiye’de Posta Telgraf ve Telefon Teşkilatının Tarihsel Gelişimi, PTT Genel Müdürlüğü,Ankara, 2005

Clark E.Carr, Railway Mail Service, Chicago A.C.McClurg &Co 1909

Orhan Brandt ve Sadık Ceylan, Türk Postaları ilk Filatelik Damga ve Mühür-